

Іванов І. О.

аспірант кафедри фінансового менеджменту та фондового ринку,
Одеський національний економічний університет
м. Одеса, Україна

Гончаренко О. М.

науковий керівник: д.е.н., професор
Одеський національний економічний університет
м. Одеса, Україна

СУКУПНІСТЬ ІНСТИТУТІВ СПІЛЬНОГО ІНВЕСТИВАННЯ ЯК ПОРТФЕЛЬ КОМПАНІЇ З УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ

До структури активів інститутів спільного інвестування (ІСІ) застосовується низка законодавчих обмежень, особливо до відкритих ІСІ. Якщо компанія з управління активами (КУА) бажає залучити кошти потенційних вкладників, вона має утворити або диверсифікований, або спеціалізований пайовий фонд. У вітчизняних дослідженнях функціонування ІСІ розглядається, в першу чергу, інвестиційний портфель ІСІ як такого: тобто сукупність певних активів з певною структурою, що відповідають законодавчим вимогам конкретного типу ІСІ. Вітчизняними науковцями виділяються конкретні етапи формування портфелю ІСІ [1, с. 174]. З іншого боку, майже зовсім відсутні дослідження, які розглядали б інвестиційний портфель як сукупність інститутів спільного інвестування на рівні компанії з управління активами.

Такий підхід до формування інвестиційного портфеля може мати низку переваг перед формуванням портфеля для окремого ІСІ. По-перше, цей підхід є більш клієнтоорієнтованим, або «інвестороцентричним». Наприклад, компанія з управління активами може сформувати відкритий диверсифікований ІСІ, що матиме вигляд збалансованого портфеля, до якого входитимуть різні класи активів, такі як акції, облігації, банківські метали. Проте алокація цих активів має залишатись відносно сталою в часі, аби відповідати задекларованій меті фонду. Тобто інвестор розглядатиме даний фонд лише в контексті «придбавати» у випадку, якщо він збігається з його інвестиційними вподобаннями або толерантності до ризику, або «не придбавати» інвестиційні сертифікати цього фонду у випадку, якщо є невідповідність щодо одного з критеріїв. З іншого боку, компанія з управління активами, за наявності достатнього рівня початкового капіталу, може сформувати декілька відкритих спеціалізованих інвестиційних фондів – спеціалізований фонд акцій, спеціалізований фонд облігацій й т.д. Якщо КУА встановить початкову ціну інвестиційних сертифікатів у 500 грн, інвестор з початковим інвестиційним капіталом в 5000 грн матиме змогу сформувати як агресивний (більшість капіталу розміщено в інвестиційні сертифікати спеціалізованого фонду акцій), як збалансований (рівномірний розподіл капіталу між фондами), так і пасивний (більшість капіталу розміщено в менш ризикові фонди по типу

фондів облігацій або фондів грошових коштів) інвестиційний портфель з 10 інвестиційних сертифікатів. При цьому, в сукупності ці фонди репрезентуватимуть той ж самий список цінних паперів емітентів, як і у випадку, якщо це був би лише один фонд. А інвестори-власники інвестиційних сертифікатів матимуть більшу свободу щодо алокації класів активів в своєму портфелі, що складається виключно з інвестиційних сертифікатів. По-друге, це розширює свободу й самої компанії з управління активами, так як до спеціалізованих фондів застосовується менше обмежень в межах певного класу активів. Крім того, доступними стають і нові класи активів – наприклад, цінні папери іноземних біржових фондів. Тобто, КУА може створити окремий спеціалізований фонд, куди входять лише цінні папери біржових індексних фондів.

Проте застосування нового підходу потребує попередніх досліджень у зв'язку з відносно незначною увагою, яку було приділено цьому питанню на даний момент часу. Необхідно дослідити етапи формування інвестиційного портфелю КУА як сукупності ІСІ, оскільки, вочевидь, вони відрізняються від етапів формування окремого інвестиційного портфелю. Практичне моделювання сформованої сукупності ІСІ дозволить визначити доцільність підходу, виявити переваги та недоліки для КУА та інвесторів у порівнянні з традиційним підходом, визначити шляхи подальшої оптимізації процесу формування такого портфелю та його подальшого управління.

Щодо управління особливо варто зауважити, що у деяких вітчизняних дослідженнях окремі ІСІ розглядаються як реалізація окремих інвестиційних стратегій, та зазначається, що інвестор, обираючи декілька фондів, диверсифікує вкладення за стратегіями, тим самим забезпечуючи собі додаткове страхування ризиків [2]. При цьому, питання того як саме впливає на продуктивність портфеля комбінація тих чи інших стратегій залишається малодослідженою, особливо з урахуванням двосуб'єктності управління такого портфеля (перший суб'єкт – компанія з управління активами, яка на професійному рівні приймає рішення щодо управління інвестиційним портфелем кожного ІСІ та портфеля як сукупності ІСІ, та інвестора – вкладника коштів у сукупності фондів, який приймає рішення щодо алокації інвестиційних сертифікатів тих чи інших фондів у своєму інвестиційному портфелі). Крім того, у зв'язку з трансформацією фінансового сектору України та вектору євроінтеграції, дослідження зарубіжної практики в контексті виявлення можливого застосування у вітчизняному інвестиційному середовищі є також нагальним питанням.

Про необхідність досліджень в напрямку підвищення інвестиційної привабливості відкритих ІСІ також свідчить поточний стан таких ІСІ, а саме: станом на 3 кв. 2021 р. за даними Української асоціації інвестиційного бізнесу, в Україні діють 7 відкритих диверсифікованих та 10 відкритих спеціалізованих ІСІ, посеред загальної кількості у 1624 ІСІ, тоді як у Європі кількість відкритих фондів (UCITS funds) складає 34615 фондів та дорівнює 53% серед загальної кількості фондів [3].

Таким чином, дослідження кожного з вищеокреслених питань дозво-

литель сформувати теоретичне підґрунтя для підвищення інвестиційної привабливості відкритих ІСІ, оскільки саме відкриті інвестиційні фонди дозволяють залучити найбільш широке коло інвесторів, що особливо актуально в умовах економіки України, де значна кількість заощаджень домогосподарств все ще знаходиться на банківських депозитах та власних збережень на поточних рахунках або готівкою, що становить собою значний незадіяний інвестиційний ресурс та потенційне додаткове джерело прибутку або примноження капіталу для домогосподарств.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Дуда М. О. Формування інвестиційного портфеля інститутів спільного інвестування. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі*. 2014. № 4 (66). С. 171 – 176.
2. Клименко К.В. Інститути спільного інвестування: сутність, функції та місце в економічній системі. *Ефективна економіка*. 2013. №3. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1874#> (дата звернення: 26.05.2022).
3. European Statistics Q1 2021: European Investment Fund Industry 2021 Trends - Equity funds reach all-time high. European Fund and Asset Management Association. URL: <https://www.efama.org/newsroom/news/european-statistics-q1-2021-european-investment-fund-industry-2021-trends-equity> (дата звернення: 26.05.2022).